

Національна електронна бібліотека України

Збереження документальної спадщини

презентація проектів документів створення НЕБУ
на круглому столі 31 січня 2024

Бруй О.М., Бірюкова І.О., Доценко С.О., Розколупа Н.І., Чорна Т.В.

Задля збереження документальної спадщини, нам необхідно об'єднати зусилля та мобілізувати ресурси, щоб майбутні покоління мали можливість користуватися нашим культурним надбанням.

Лише спільними зусиллями ми можемо врятувати нашу спадщину!

UNESCO

План

1. Мета і завдання
2. Термінологія
3. Загальна модель електронної бібліотеки
4. Оцифрування документів та наповнення репозитарію
5. Представлення документальної спадщини
6. Організаційна структура та взаємодія
7. Дорожня карта створення НЕБУ

1 Мета і завдання

Мета: створення умов для збереження документальної спадщини, надання відкритого доступу до цифрових копій документів.

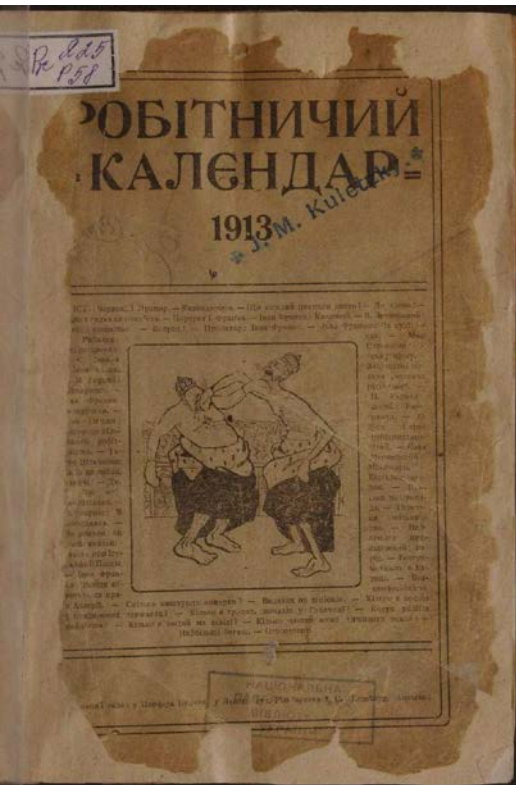
Завдання:

1. Оцифрування, накопичення та упорядкування
2. Зберігання та збереження
3. Облік книжкових пам'яток
4. Надання у відкритий доступ
5. Інтеграція у глобальний інформаційний простір

2. Термінологія

Документальна спадщина

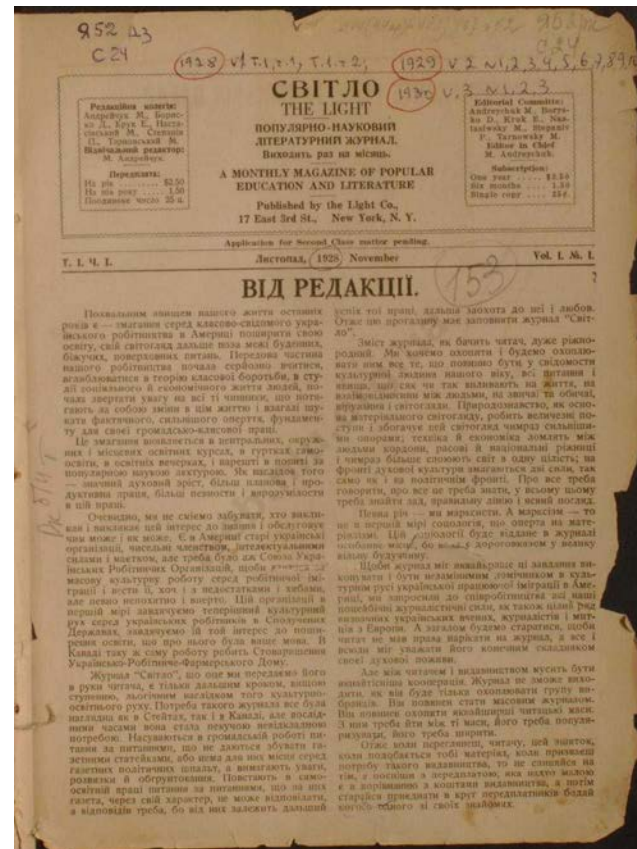
- ✓ окремі документи або групи документів, що мають неминущу цінність для суспільства, культури, держави або людства в цілому, а пошкодження або їх утрата мали б шкідливі та згубні наслідки

2. Термінологія

Об'єкти документальної спадщини

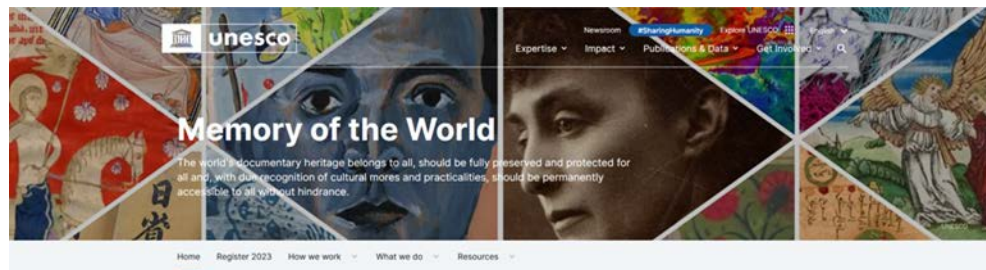
- ✓ унікальні архівні документи
- рукописні книги
- стародруки
- видання 19 – 21 століть
- аудіовізуальні документи
- електронні документи

2. Основа для термінології

Документи ЮНЕСКО:

- ✓ MEMORY OF THE WORLD:
GENERAL GUIDELINES TO
SAFEGUARD DOCUMENTARY
HERITAGE
- RECOMMENDATION
CONCERNING THE
PRESERVATION OF, AND ACCESS
TO, DOCUMENTARY HERITAGE
INCLUDING IN DIGITAL FORM

The world's documentary heritage belongs to all, should be fully preserved and protected for all and, with due recognition of cultural mores and practicalities, should be permanently accessible to all without hindrance.

The Memory of the World Programme aims to:

- Facilitate preservation of the world's documentary heritage, particularly in areas affected by conflict and/or natural disaster
- Enable universal access to documentary heritage worldwide
- Enhance public awareness about the significant of documentary heritage among the wider public

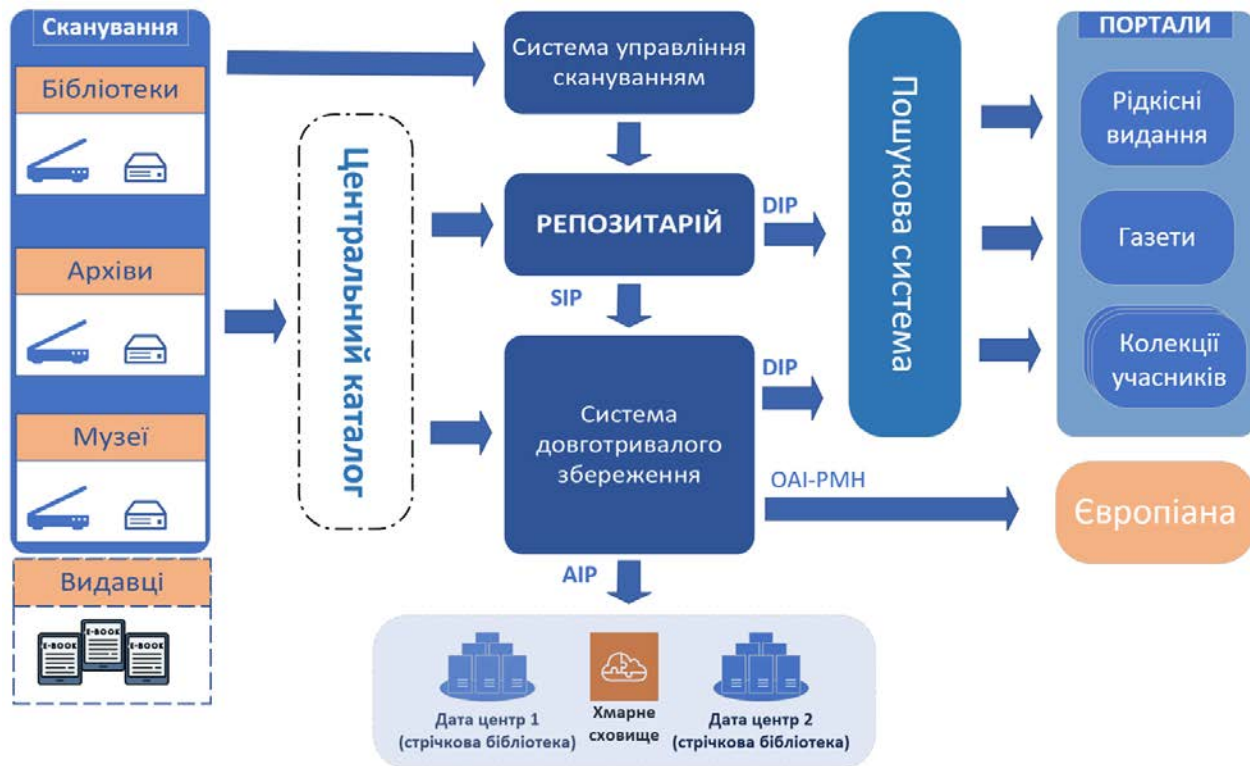
2. Основа для термінології

Закони України:

- ✓ «Про культуру»
- ☐ «Про бібліотеки та бібліотечну справу»
- ☐ «Про Національний архівний фонд та архівні установи»
- ☐ «Про музеї та музейну справу»
- ☐ «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»

3. Загальна модель електронної бібліотеки

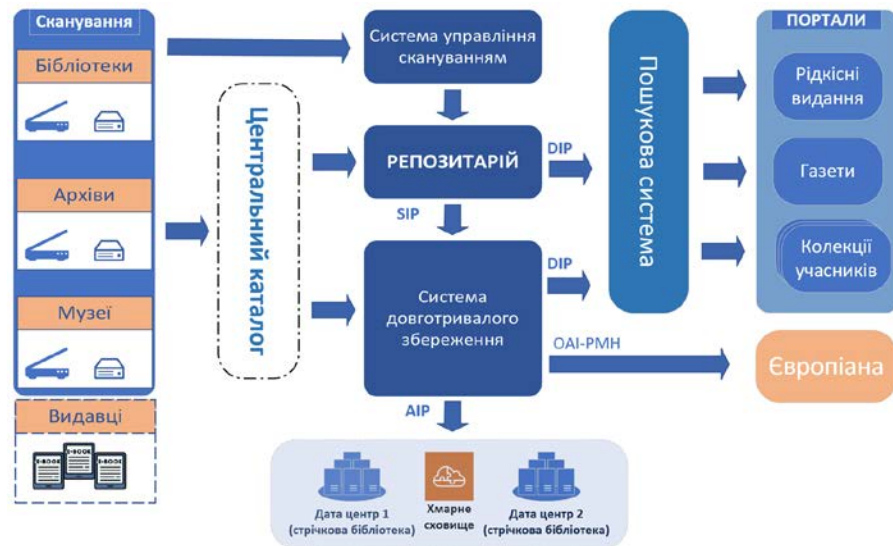
Графічна модель
компонентів
системи

3. Загальна модель електронної бібліотеки

Основні характеристики для всіх компонентів

- ✓ Централізована
- ☐ Модульна архітектура
- ☐ Масштабованість
- ☐ Відкритість
 - стандарти та протоколи
 - інтерфейси (API)
- ☐ Стандартні / готові рішення

3. Загальна модель електронної бібліотеки

- ✓ Репозитарій - ядро НЕБУ
 - мульти-інституційний
 - мультиформатний
 - веб інтерфейс
- Управління скануванням
 - налаштування процесів
 - контроль етапів

3. Загальна модель електронної бібліотеки

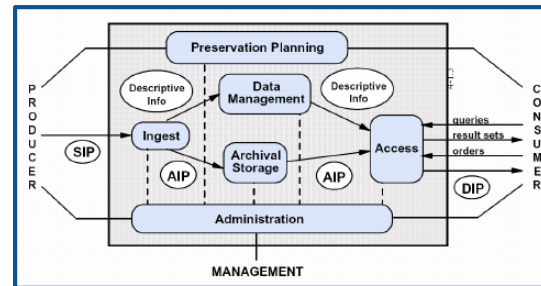
Система довготривалого збереження

✓ Модель OAIS

- контроль ризиків
- планування збереження
- бібліотека форматів (PRONOM)
- трекінг, історія та версіонування (PREMIS)

□ Сховище даних

- хмарне чи локальне
- дата центри
- три копії
- географічно рознесені

3. Загальна модель електронної бібліотеки

Пошукова система (discovery) та портали

✓ Discovery

- основний портал
- фасети, фільтри ...

□ Порти

- спеціалізовані
- персоналізовані інструменти
- універсальний оглядач
- інтеграція (Europeana)

4. Оцифрування документів та наповнення репозитарію

Що оцифровуємо?

- ✓ Об'єкти документальної спадщини відповідно до критеріїв, визначених додатком до Положення
- ✓ План оцифрування, погоджений Координаційною радою та МКІП
- ✓ **Обов'язково внесення в НЕБУ:** рукописні книги, стародруки, цифрові копії усіх книг та періодичних видань українською мовою 1801–1922 рр. та іншими мовами в Україні 1801–1860 рр.

Скільки?

- ✓ 1 млн документів до 2028 року

4. Оцифрування документів та наповнення репозитарію

Як оцифровуємо?

В центрах оцифрування установ-учасників (з 3 року проєкту)

- ✓ створення та оснащення центру технікою
- ✓ навчання персоналу стандартам та процесу оцифрування
- ✓ копії – в НЕБУ (обов'язково) + будь-які інші бази за рішенням установи

Аутсорсинг

- ✓ так швидко, наскільки це можливо (з першого року проєкту)
- ✓ копії в НЕБУ (обов'язково) + установі (обов'язково)

4. Оцифрування документів та наповнення репозитарію

Центр оцифрування

- ✓ окреме приміщення, відповідно оснащене
- ✓ 1 станція оцифрування + 3 робочих станції
- ✓ всього - 40, кількість та модель для установи-учасника визначається індивідуально залежно від документів

4. Оцифрування документів та наповнення репозитарію

Процес оцифрування та наповнення

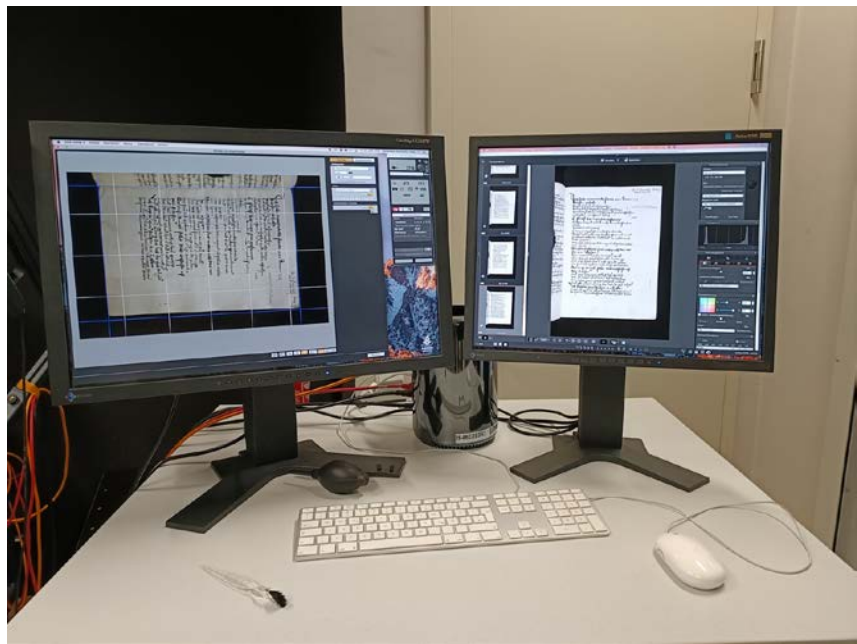
відбір → експертиза → підготовка до оцифрування → оцифрування → оброблення файлів → внесення файлів та метаданих до репозитарію

- ✓ відповідальний за кожен із етапів, фіксування кожного етапу в системі
- ✓ подвійний моніторинг якості цифрових копій та метаданих (учасник та координатор)

4. Оцифрування документів та наповнення репозитарію

Міжнародні правила та формати

- ✓ Вимоги до якості оцифрування та оцифрованих копій: FADGI, Metamorfoze (сканери, dpi, колір, градація, формати файлів..)
- ✓ Концептуальна модель - IFLA LRM
- ✓ Правила каталогізації - RDA
- ✓ Формат метаданих - MODS

4. Оцифрування документів та наповнення репозитарію

Центр компетенцій – на базі Розпорядника

- ✓ Переклад та адаптація необхідних правил і форматів (постійне оновлення)
- ✓ Розроблення посібників та рекомендацій
- ✓ Розроблення навчальних/тренінгових програм з оцифрування та каталогізації
- ✓ Підготовка тренерів та фахівців з оцифрування та каталогізації
- ✓ Постійне підвищення кваліфікації

4. Оцифрування документів та наповнення репозитарію

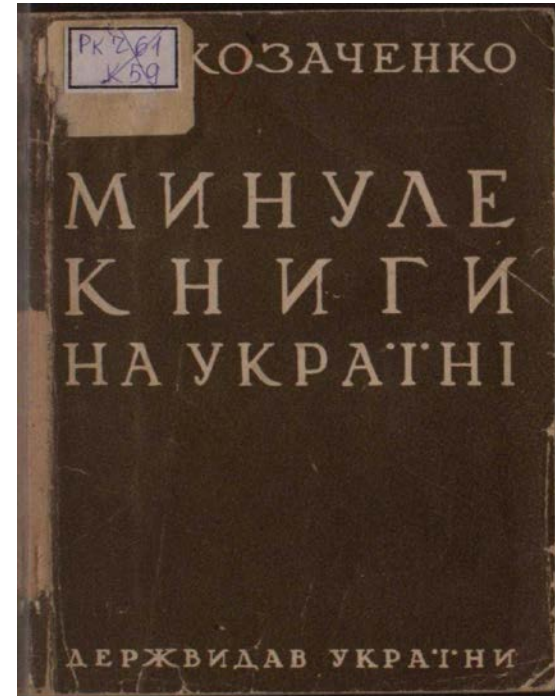
Наповнення репозитарію установами-учасниками

- ✓ Оцифроване раніше в установах-учасниках: перевірка якості оцифрування, внесення в репозитарій (файли та метадані)
- ✓ Оцифроване на аутсорсі: внесення в репозитарій (файли та метадані)
- ✓ Оцифрування та внесення в репозитарій (файли та метадані)
- ✓ Метадані завантажуються з системи управління процесом оцифрування, або завантажуються з AIC, або вносяться вручну

5. Облік книжкових пам'яток

Книжкові пам'ятки – складова документальної спадщини

- ✓ рукописні книги, друковані видання або колекції таких документів, які є визначною духовною і матеріальною цінністю та мають особливе історичне, наукове, культурне значення

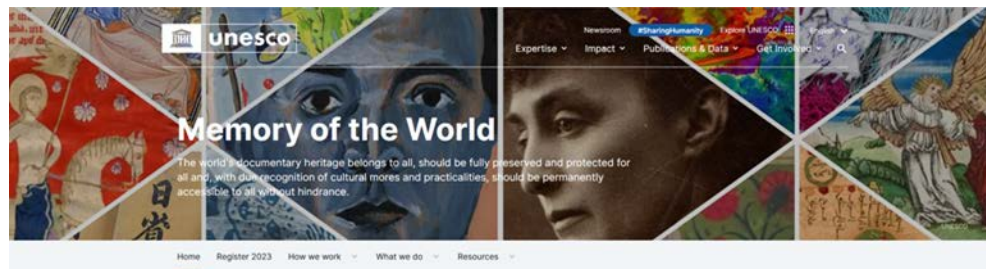
5. Облік книжкових пам'яток

Державний реєстр книжкових пам'яток

✓ Memory of the World
Programme

(реалізується ЮНЕСКО з
1992 р.)

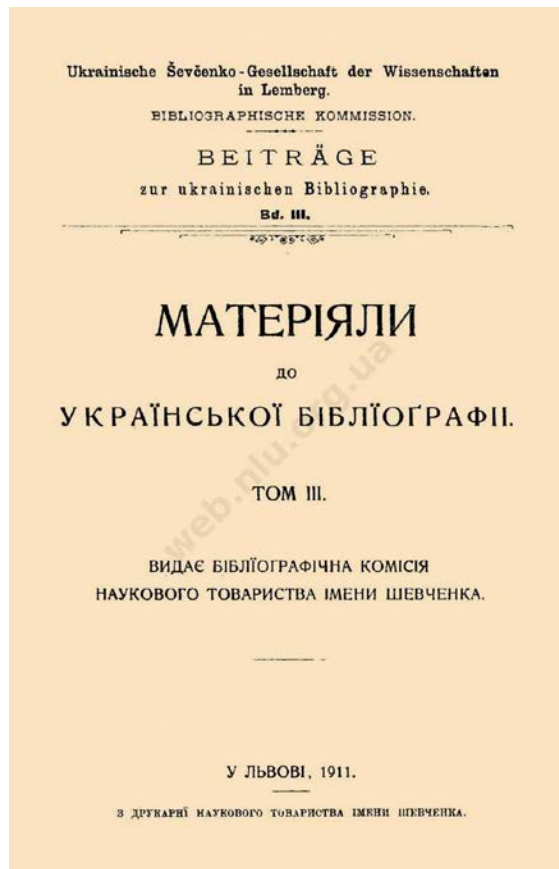
- ☐ не узгодженість українського
законодавства
законопроект № 5002

5. Облік книжкових пам'яток

Орієнтовна кількість книжкових пам'яток
(назв), які можуть бути внесені до
Державного реєстру книжкових пам'яток

✓ 250 тисяч

База даних «Книжкові пам'ятки України»

Головна Нормативні акти Перегляд Рубрикатор

Пошук

Контакти Про ресурс Вхід

ЕЛЕКТРОННА БАЗА ДАНИХ Книжкові пам'ятки України

Останні надходження

1919

1917

1915

6. Організаційна структура та взаємодія

7. Дорожня карта створення НЕБУ

[illegible]

7. Дорожня карта створення НЕБУ

Організаційно-правова база НЕБУ

- ✓ Призначення Розпорядника
- ☐ Створення підрозділу для координації НЕБУ
- ☐ Створення Координаційної ради НЕБУ
- ☐ Створення центру компетенцій
- ☐ Розроблення регламентуючих документів щодо комплексу питань функціонування та розвитку НЕБУ
- ☐ Призначення відповідальних осіб та укладання договорів з установами-учасниками
- ☐ Навчання відповідальних осіб в установах-учасниках

7. Дорожня карта створення НЕБУ

Техніко-технологічне та матеріальне забезпечення НЕБУ

- ✓ Облаштування та впровадження дата-центру
- ☐ Облаштування приміщень
- ☐ Технічне забезпечення
- ☐ Програмне забезпечення

7. Дорожня карта створення НЕБУ

Оцифрування документів та наповнення репозитарію

- ✓ Оцифрування документів на аутсорсинг
- ☐ Наповнення репозитарію НЕБУ документами, оцифрованими до 2024 року
- ☐ Оцифрування документів установами-учасниками
- ☐ Внесення в репозитарій оцифрованих документів

7. Дорожня карта створення НЕБУ

Навчання та підвищення кваліфікації фахівців для НЕБУ

- ✓ Переклад та адаптація міжнародних правил каталогізації, форматів метаданих
- Розробка посібників з каталогізації, оцифрування
- Розробка комплексу навчальних та тренінгових програм
- Підготовка тренерів та фахівців з оцифрування та каталогізації
- Заходи з підвищення кваліфікації тренерів та фахівців з оцифрування та каталогізації

7. Дорожня карта створення НЕБУ

- ✓ Формування електронного Державного реєстру книжкових пам'яток
- ☐ Реставрація та консервація документів
- ☐ Інтеграція НЕБУ в Europeana
- ☐ Брендинг НЕБУ
- ☐ Комплекс маркетингових заходів для просування НЕБУ

НЕБУ

Головна

Про проєкт

Команда

Документи ▾

Новини та події

Проєкт створення
Національної електронної бібліотеки України.
Збереження документальної спадщини

Project for development
of the National Digital Library of Ukraine.
Safeguarding documentary heritage at risk

Проєкт координується ВГО Українська бібліотечна асоціація
під егідою Міністерства культури та інформаційної політики України

за фінансової підтримки ЮНЕСКО у співпраці з Міжнародною федерацією бібліотечних асоціацій та установ

<https://ndlu.ula.org.ua>